

Załącznik
do Uchwały Nr
Rady Powiatu Nakielskiego
z dnia 27 kwietnia 2016r.
w sprawie przyjęcia

"Powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie
oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie
w powiecie nakielskim na lata 2016 - 2020"

**POWIATOWY PROGRAM
PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE
ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
W POWIECIE NAKIELSKIM
NA LATA 2016 - 2020**

SPIS TREŚCI:

1. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY	3
2. PODSTAWY PRAWNE.....	10
3. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE NA TERENIE POWIATU NAKIELSKIEGO	11
4. DIAGNOZA ZASOBÓW INSTYTUCJONALNYCH W POWIECIE NAKIELSKIM.....	20
5. ANALIZA SWOT	24
6. OBSZARY, CELE I KIERUNKI DZIAŁANIA PROGRAMU.	24
7. ADRESACI, REALIZATORZY I PARTNERZY PROGRAMU.....	26
8. WSKAŹNIKI REALIZACJI PROGRAMU	27
9. MONITORING, SPRAWOZDAWCZOŚĆ I ŹRÓDŁO FINASOWANIA	28
10. PODSUMOWANIE	28
11. ZAŁĄCZNIKI	29

1. CHARAKTERYSTYKA ZJAWISKA PRZEMOCY

Rodzina jako podstawowa komórka społeczna kształtuje osobowość, styl życia i poglądy jej członków. Wartości wyniesione z domu rodzinnego wpływają na to jak jednostka funkcjonuje w społeczeństwie. Dom rodzinny winien być miejscem, które kojarzy się z bezpieczeństwem i komfortem. Jednakże wiele osób swoje najbliższe środowisko kojarzy z cierpieniem, które negatywnie oddziałuje na jednostkę i jej postrzeganie świata¹.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej wskazuje, że małżeństwo, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej, a jej dobro uwzględnia państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych. Wskazana ustawa zasadnicza określa, że kobieta i mężczyzna mają równe prawa w życiu rodzinnym, politycznym, społecznym i gospodarczym. Ponadto Rzeczpospolita Polska zapewnia ochronę praw dziecka, a każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją².

Przemoc w rodzinie jest istotnym zjawiskiem społecznym o znaczeniu międzynarodowym, którego problematyka stała się przedmiotem zainteresowania wielu dziedzin nauki. Różnorodność przejawów zagadnienia, niejasność pojęciowa, a także perspektywa oglądu problemu spowodowały pojawienie się wielu definicji tego terminu.

Zjawisko przemocy w rodzinie w 1986 roku Rada Europy zdefiniowała jako jakikolwiek czyn lub zaniedbanie ze strony jednego członka rodziny wobec innych jej członków, które zagrażają życiu, cielesnej bądź psychicznej integralności lub wolności innego członka danej rodziny lub poważnie szkodzą rozwojowi jego osobowości³.

Światowa Organizacja Zdrowia zdefiniowała przemoc jako celowe użycie siły fizycznej, zagrażające lub rzeczywiste, przeciwko sobie, komuś innemu lub przeciwko grupie lub społeczności, co powoduje lub jest prawdopodobne, że spowoduje zranienie, fizyczne uszkodzenie, śmierć, ból psychologiczny, zaburzenia rozwoju lub depryzację.

Przemocą jest każde zachowanie, którego intencją jest wyrządzenie fizycznej krzywdy drugiemu człowiekowi lub też czyn, który jest postrzegany jako mający taką intencję⁴. W *Słowniku socjologicznym* przemoc zdefiniowano jako jeden z głównych, obok groźby, środków przymusu,

¹ por. załącznik nr 1 do uchwały Nr XVII/138/2016 Rady Powiatu Nakielskiego z dnia 30 marca 2016 roku w sprawie przyjęcia Strategii rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Nakielskim na lata 2016-2020, s. 66

² por. art. 18, 33, 71, 72 *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku* (Dz. U. 1997 nr 78 poz. 483 ze zm.)

³ Rada Europy, Rekomendacja nr R(85)4: „Przemoc w rodzinie”, przyjęta na posiedzeniu Komitetu Ministrów w dniu 26.03.1986; za: *Przemoc w rodzinie a wymiar sprawiedliwości*, Centrum Praw Kobiet, Warszawa 2005, s. 9.

⁴ *Przemoc w rodzinie: interwencja kryzysowa i psychoterapia* [red.] W. Badura –Madej A. Dobrzyńska-Masterhazy, Kraków 2000, s. 12

polegający na użyciu siły fizycznej, przez jednostkę czy grupę, często wbrew obowiązującemu prawu, w celu zmuszenia jakiejś osoby czy członków grupy do określonego działania czy też uniemożliwienia podjęcia działań lub do zaprzestania wykonywania czynności już rozpoczętej, także bezprawne narzucenie władzy⁵.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie termin przemocy w rodzinie określa jako jednorazowe albo powtarzające się umyślnie działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą⁶.

Zazwyczaj definicję przemocy biorą pod uwagę trzy kryteria:

- rodzaj zachowania sprawcy,
- intencje sprawcy,
- skutki przemocy⁷.

Przemoc nie zawsze jest jednoznaczna z popełnieniem przestępstwa. Przestępstwo ma miejsce, gdy dane zachowanie pozostaje w sprzeczności z określonymi normami prawnymi, a niekoniecznie obyczajowymi, czy moralnymi⁸.

W świetle polskiego prawa karnego przemoc w rodzinie stanowi przestępstwo. Kodeks karny w art. 207 określa, że kto znęca się fizycznie lub psychicznie nad osobą najbliższą lub nad inną osobą pozostającą w stałym lub przemijającym stosunku zależności od sprawcy albo nad małoletnim lub osobą nieporadną ze względu na jej stan psychiczny lub fizyczny, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Natomiast jeżeli wskazany czyn jest połączony ze stosowaniem szczególnego okrucieństwa, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10. W przypadku kiedy pokrzywdzony w następstwie wyżej wymienionych czynów targnie się na własne życie to sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12⁹.

Z punktu widzenia psychologii przemoc domowa koncentruje się na cierpieniu i bezradności ofiary oraz na pomaganiu z wyzwolenia się od stosowanej przemocy.

Najczęściej wyodrębniane w klasyfikacjach i najpowszechniejsze rodzaje przemocy w rodzinie:

- *przemoc fizyczna* - działania polegające na użyciu siły i prowadzące do naruszenia nietykalności cielesnej, przejawiające się, m. in. popychaniem, przetrzymywaniem,

⁵ K. Olechnicki, P. Załęcki, *Słownik socjologiczny*, Toruń 1988, s. 167

⁶ Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2015 poz. 1390)

⁷ *Przemoc w rodzinie: interwencja kryzysowa i psychoterapia* [red.] W. Badura –Madej A. Dobrzyńska-Masterhazy, Kraków 2000, s. 12

⁸ K. Kmiecik-Baran, *Młodość i przemoc. Mechanizmy socjologiczno- psychologiczne*. Warszawa 1999, s. 26

⁹ Art. 207 ustawy z dnia 6 czerwca 1997r. - *Kodeks karny* (Dz.U. 1997 nr 88 poz. 553 ze zm.)

policzkowaniem, duszeniem, biciem, rzucaniem przedmiotami w kogoś, nieudzielaniem koniecznej pomocy itp. Skutkiem wskazanych czynności mogą być urazy, zranienia, stłuczenia, złamania czy zasinienia,

- *przemoc psychiczna (emocjonalna)* – umyślne działania wykorzystujące nie siłę fizyczną, lecz mechanizmy psychologiczne, powodujące zachwianie pozytywnego obrazu własnej osoby u ofiary, obniżenie u niej poczucia własnej wartości, przejawiające się, między innymi w narzucaniu własnych poglądów, stałej krytyce, wmawianiu choroby psychicznej, kontrolowaniu i ograniczaniu kontaktów z innymi osobami, wymuszaniu posłuszeństwa, ograniczaniu snu i pożywienia, wyzywaniu, poniżaniu, upokarzaniu i zawstydzaniu. Następstwem stosowania wyżej wymienionych działań są lęki i nerwice,
- *przemoc seksualna* - polega na wymuszaniu niechcianych przez ofiarę zachowań w celu zaspokojenia potrzeb seksualnych sprawcy dokonywane poprzez przymuszanie do pożycia seksualnego, stosowanie nieakceptowanych pieszczot i praktyk seksualnych, krytykę zachowań seksualnych ofiary, stosowanie sadystycznych form współżycia seksualnego, demonstrowanie zazdrości, przymuszanie do oglądania pornografii, zmuszanie do prostytucji, gwałt,
- *przemoc ekonomiczna* - to działania prowadzące do całkowitego, finansowego uzależnienia od sprawcy przejawiające się odbieraniem zarobionych pieniędzy, uniemożliwieniem podjęcia pracy zarobkowej, niezaspokojeniem podstawowych, materialnych potrzeb rodziny, okradanie, wyliczanie wydatków itp.,
- *zaniedbania* - ciągłe niezaspokajanie podstawowych potrzeb fizycznych i emocjonalnych, brak opieki zdrowotnej, nieokazywanie uczuć, lekceważenie potrzeb emocjonalnych i materialnych.

Przemoc domowa jest zjawiskiem powtarzającym się, często może trwać nawet kilkanaście lat.

Powtarza się według cyklu, który składa się zwykle z trzech następujących po sobie faz:

- *faza narastającego napięcia* – początek cyklu, w którym wyróżnia się wzrost napięcia i kumulacji sytuacji konfliktowych, sprawca przemocy jest stale poirytowany, często wywołuje awanturę i prowokuje kłótnie, sprawia wrażenie, że nie panuje nad swoim gniewem, charakterystyczne jest to, że ofiara stara się zrobić wszystko aby uspokoić sprawcę, wykonać wszystkie obowiązki, często przeprosza sprawcę, zastanawia się co zrobić, aby uczynić sprawcę szczęśliwym i powstrzymać go przed wyrządzeniem krzywdy,

- *faza ostrej przemocy* – następny etap, który charakteryzuje się wystąpieniem gwałtownego wybuchu gniewu i wyładowania agresji, spowodowane to może być błahą przyczyną, np. nie wykonaniem polecenia, które wydał sprawca przemocy. Zakończenie aktu przemocy zależy od sprawcy, mimo że ofiara stara się zrobić wszystko aby uspokoić sprawcę i ochronić siebie. Często wściekłość sprawcy z czasem narasta przez co ofiara staje się coraz bardziej bezradna i zagubiona. Ofiara jest przerażona, odczuwa wstyd i upokorzenie, traci ochotę do życia. Skutki użytej przemocy mogą być bardzo różne np.: obrażenia wewnętrzne, podbite oko, złamania czy utrata ciąży,
- *faza miesiąca miodowego* - to czas okazania skruchy, sprawca tłumaczy się ze swojego postępowania i usprawiedliwia się, stara się być miły, okazuje ciepło i miłość, zachowanie jest takie jak gdyby przemoc nigdy nie wystąpiła, rozmawia z ofiarą i obiecuje, że nigdy już agresja się nie powtórzy. Ofiara zaczyna wierzyć w te zapewnienia, czuje się kochana, życie we dwoje wydaje się piękne i pełne nadziei, jednak po pewnym czasie faza ta mija i ponownie narasta faza napięcia, zagrożeniem jest to, że w następnym cyklu forma przemocy jest z reguły gwałtowniejsza.

Zachowanie sprawców można podzielić na zachowanie dynamiczne naładowane gniewem, nierzadko przejawiające się nawet furią. Jest to tak zwana *przemoc gorąca*. Najczęściej objawia się w aktach bezpośredniej agresji fizycznej i psychicznej. Skutkiem tego jest wywołanie cierpienia i spowodowanie szkód u drugiej osoby. Może pojawić się agresywna reakcja na stres, która nie jest powstrzymana a skierowana jest przeciwko członkom rodziny. Sprawca jest przekonany o swojej bezkarności, o niezdolności ofiary do obrony. Przyczyną stosowania przemocy przez sprawcę jest często poczucie bezsilności, niemocy fizycznej psychicznej, które stara się zagłuszać poprzez stosowany akt przemocy. Duża liczba przypadków przemocy gorącej jest spowodowana nietrzeźwością osoby stosującej przemoc fizyczną.

Przeciwnieństwem przemocy gorącej jest *przemoc chłodna*. Sprawca przemocy pod pozorem spokoju ukrywa silne emocje, które skutecznie tłumi i kontroluje oraz wpływa na psychikę ofiary, znajduje uzasadnienie nawet dla bezlitosnych, okrutnych czynów. Osoba stosująca przemoc usprawiedliwia swoje czyny, ponadto neguje wartość ofiary jako istoty ludzkiej. Sprawca przekonuje ofiarę, że cierpienie i poniżenie zadawane było dla jej dobra.

Emocje i uczucia, które najczęściej doświadczają ofiary przemocy domowej to lęk, cierpienie, bezsilność, przynębnienie, rozpacz, ból, stres oraz zagrożenie.

Osoby doświadczające przemocy mają specyficzną kategorię zaburzeń emocjonalnych nazywanych zespołem zaburzeń stresu pourazowego. Powstaniu zespołu stresu pourazowego (PTSD) sprzyjają sytuacje zewnętrzne, w których człowiek narażony jest na utratę życia czy zdrowia,

gdy obserwuje zranienie, zagrożenie życia, nagłą śmierć bliskich osób. Źródłem takich sytuacji mogą być klęski żywiołowe np. powódź, pożar a także wojny, wypadki drogowe, przestępstwa kryminalne, przemoc w rodzinie, nadużycia seksualne, gwałt. W przypadku przemocy wystarczy sama groźba jej użycia, by wywołać wstrząs u ofiar. Często sprawcy są w stanie gestem, słowem, spojrzeniem czy charakterystycznym zachowaniem wywołać u swoich ofiar paraliżujący lęk i uległość. Momentem rozpoczynającym zespół stresu pourazowego są tzw. zdarzenia traumatyczne, czyli wystąpienie urazu. Często wiąże się ono z zagrożeniem życia osoby chorej, choć najnowsze badania pokazują, że coraz częściej wystarczy być jedynie świadkiem pewnych makabrycznych wydarzeń, by pojawiły się objawy tego syndromu. Kolejnym etapem jego występowania są nasilające się objawy, które służą również jako kryteria diagnostyczne. Psychologowie i psychiatrzy wyodrębnili trzy główne grupy symptomów, do których można zaliczyć:

- ponowne doświadczanie traumy – odtwarzanie jej poprzez częste myśli, wyobrażenia i fantazje z nią związane, które pojawiają się niezależnie od tego, czy osoba cierpiąca na zespół stresu pourazowego tego chce czy nie,
- trwałe unikanie miejsc, ludzi i sytuacji, kojarzących się z traumatycznym wydarzeniem, graniczące wręcz z wyparciem z umysłu pewnych faktów dotyczących właśnie tego wydarzenia,
- pobudzenie psychofizyczne objawiające się poprzez różnego rodzaju zaburzenia fizjologiczne, np.: zaburzenia snu, wybuchy gniewu, zaburzenia koncentracji.

Wpływ podobnych zjawisk, powtarzanie się aktów przemocy i nie radzenie sobie z urazami powoduje, że ofiara przemocy przystosowuje się do tej roli i przestaje się bronić. Osoba taka obwinia się, przestaje oczekiwać poprawy swojej sytuacji życiowej uważa, że bycie ofiarą jest jej przeznaczeniem. Traci również nadzieję i poczucie własnej wartości i godności.

Skutki przemocy w rodzinie powodują, że ofiary doświadczają szkód na zdrowiu psychicznym i fizycznym. Doświadczenia traumatyczne powodują, że konsekwencje przemocy doświadczane są w przeciągu całego życia. U dzieci będących świadkami aktów przemocy, wyzwalają się agresywne zachowania, zaburzają się poglądy na temat rozwiązywania konfliktów i zmniejszają wrażliwość na agresywne zachowania u innych osób. Obszar działań lub zaniechań, które są zaliczane do przemocy w rodzinie może dotyczyć różnych sytuacji rodzinnych związanych ze wspólnym zamieszkaniem, np.: działania męża wobec żony, rodziców wobec dzieci, działania dorosłych dzieci wobec rodziców itp.

Na podstawie badań Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji 14% Polaków zadeklarowało, że w przeciągu 2014 roku było świadkiem przemocy w rodzinie. Tylko dwie na pięć osób postanowiło zgłosić ją odpowiednim instytucjom. Istotny jest także fakt, że co trzecia osoba spośród wszystkich respondentów nie zna żadnej instytucji lub organizacji, które udzielają pomocy ofiarom przemocy w rodzinie. Jak wynika z badania, świadkiem przemocy domowej w ciągu 2014 roku

był co siódmy Polak. Respondenci najczęściej byli świadkami psychicznej i fizycznej formy przemocy w rodzinie, najrzadziej - przemocy o charakterze seksualnym. Świadcowie przemocy w rodzinie, którzy zdecydowali się ją zgłosić, najczęściej kontaktowali się w tej sprawie z policją (60%). Jedna trzecia respondentów zadeklarowała też, że sprawę zgłosiła Ośrodkowi Pomocy Społecznej. Pozostali ankietowani skorzystali z pomocy Niebieskiej Linii lub innego telefonu interwencyjnego/zaufania (7%) oraz innej instytucji lub organizacji pozarządowej (20%)¹⁰. Według policyjnych statystyk największą liczbę ofiar przemocy w rodzinie w ostatnich latach stanowią kobiety, następnie dzieci. Należy jednak zauważyć, że odsetek mężczyzn, jako osób pokrzywdzonych, systematycznie wzrasta z roku na rok i ta tendencja wydaje się być trwała¹¹.

Tabela 1. Działania podjęte przez Policję w procedurze „Niebieskie Karty”.

wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015
Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	51 292	61 047	77 808	75 495
• w tym wszczynających procedurę	44 146	50 934	63 467	61 133
• w tym dotyczących kolejnych przypadków w trakcie procedury	7 146	10 113	14 341	14 362
Ogólna liczba ofiar przemocy	76 993	86 797	105 332	97 501
• w tym kobiet	50 241	58 310	72 786	69 376
• w tym mężczyzn	7 580	9 233	11 491	10 733
• w tym małoletnich	19 172	19 254	21 055	17 392
Ogólna liczba osób podejrzewanych o przemoc	51 531	61 450	78 489	76 034
• w tym kobiet	3 522	4 440	5 301	5 244
• w tym mężczyzn	47 728	56 755	72 791	70 484
• w tym nieletnich	281	255	397	306
Ogólna liczba podejrzewanych sprawców będących pod wpływem alkoholu	31 387	37 650	50 073	48 841
• w tym kobiet	1 005	1 289	1 969	1 972
• w tym mężczyzn	30 333	36 327	48 055	46 830
• w tym nieletnich	49	34	49	39
Liczba dzieci umieszczonych w nie zagrażającym im miejscu (np. rodzina zastępcza, dalsza rodzina, placówka opiekuńcza)	527	426	346	275

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Komendy Głównej Policji - <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html> [dostęp: 11.02.2016r.]

¹⁰ Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji, *Przemoc w rodzinie – badanie MSW*, <https://mswia.gov.pl/pl/aktualnosci/12896,Przemoc-w-rodzinie-badanie-MSW.html> [dostęp: 22.03.2016r.]

¹¹ M. Lewoc, *Diagnoza skali zjawiska przemocy w rodzinie w Polsce*, <https://ms.gov.pl/pl/probacja/2014/download,2782,3.html> [dostęp: 22.03.2016r.]

Przemoc domowa jest problemem bardzo trudnym i złożonym. Wiele osób nie reaguje na ten problem, zgadzając się w ten sposób na przemoc. Spowodowane jest to mitami i stereotypami na temat przemocy, które funkcjonują w naszym społeczeństwie. Takie działania powodują fałszywy obraz problemu przemocy domowej. Z danych policji wynika, że w Polsce najczęstszą przyczyną przemocy w rodzinie jest nadużywanie alkoholu, a sprawcami najczęściej są mężczyźni. Stereotypem jest przekonanie, że problem przemocy domowej dotyczy jedynie rodzin patologicznych o niskim statusie społeczno-ekonomicznym. Wbrew tym stereotypom sprawcami przemocy są również osoby z wyższym wykształceniem, dobrze sytuowane tj. lekarze, adwokaci czy biznesmeni. Określenie dokładnej liczby przypadków przemocy i liczby ofiar jest bardzo trudne, ponieważ bardzo dużo ofiar przemocy (zwłaszcza kobiety) ukrywa swój problem. Ofiary łudzą się, że w końcu coś się zmieni, nie chcą rozbijać rodziny, wstydzą się swojej sytuacji życiowej. Nawet jeśli zdecydują się na ujawnienie bolesnych przeżyć, po pewnym czasie wycofują zeznania np.: „dla dobra dzieci”. Ponadto jak już wskazano coraz częściej ofiarami przemocy stają się również mężczyźni, jednak o swoim problemie mówią niechętnie z uwagi na względy kulturowe i strach przed oceną środowiska. Problemem przemocy domowej jest również przemoc wobec dzieci. W 2012 roku Policja zarejestrowała 19.172 małoletnich ofiar przemocy domowej, w roku 2014 wartość ta znacznie wzrosła i wynosiła 21.055 dzieci. Natomiast w roku 2015 odnotowano 17.392 małoletnie ofiary przemocy¹². Problem ten jest o wiele trudniejszy, ponieważ dzieci nie potrafią mówić o swoim problemie, a otoczenie rzadko reaguje na agresje rodziców wobec dzieci. Przemoc jest zjawiskiem negatywnym, które ma ogromny wpływ na człowieka we wszystkich fazach jego życia. Rozwój zależy od dostarczania jednostce na każdym jego etapie odpowiedniej ilości i jakości bodźców fizycznych i poznawczych, gdzie najbardziej wrażliwy i chłonny jest człowiek w pierwszym okresie swojego życia. Jeżeli dziecko wyrasta w rodzinie dysfunkcyjnej, niewydolnej wychowawczo, alkoholowej, w której przemoc jest bardzo częstym zjawiskiem staje się ono załęcznione, a lęki towarzyszą mu przez całe życie. Dziecko doświadczające przemocy wstydzi się swojej sytuacji rodzinnej i nie chce o niej mówić, czuje się zaniedbane i niekochane. Następstwem przemocy w dzieciństwie są liczne zaburzenia osobowości, nerwice, psychozy i uzależnienia. Najczęściej przemoc domowa występuje w rodzinach dotkniętych alkoholizmem. Problemy skutków przemocy wobec dzieci można rozpatrywać bezpośrednio jako reakcję na przemoc oraz w kontekście długotrwałych rozwojowych skutków przemocy. Przemoc niesie za sobą dramatyczne skutki zarówno bezpośrednie, jak też dalekosiężne, często niewidoczne w dezorganizacji psychiki i normalnego funkcjonowania ofiar. Bezpośrednią reakcją dziecka na krzywdę jest płacz, krzyk, groźby, próba zastraszenia opiekuna, wzrost agresji. Dzieci starsze w chwili zagrożenia uciekają z domu, szukają schronienia u krewnych, przyjaciół, sąsiadów, znajomych.

¹² *Przemoc w rodzinie*, <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/przemoc-w-rodzinie/50863,Przemoc-w-rodzinie.html> [dostęp: 11.02.2016r.]

Kiedy dziecko znajduje się w sytuacji dużego stresu, jego organizm stara się sprostać sytuacji i daje objawy na trzech poziomach:

- *objawy somatyczne* - bicie serca, podwyższone ciśnienie krwi, hiperwentylacja, zawroty głowy, dzwonienie w uszach, potliwość, bóle głowy, napięcia, ból i drżenie mięśni, wymioty, bóle żołądka, częste oddawanie moczu;
- *objawy psychiczne* - trudności w podejmowaniu decyzji, zaburzenia pamięci i uwagi, katastroficzne przewidywania przyszłości, negatywne i krytyczne myślenie o sobie, myślenie irracjonalne, błędne interpretowanie znaczenia zdarzeń;
- *objawy w zachowaniu* - unikanie sytuacji powodujących lęk, wycofywanie się z kontaktów społecznych, zaburzenia snu, zaburzenia łaknienia, hiperaktywność lub apatia, utrata zainteresowania otoczeniem.

Dzieci chronią swoich rodziców poprzez niepamięć, rozszczepienie osobowości, oskarżanie siebie, dziecko zachowuje wyobrażenia opiekuna jako osoby zaspokajającej jego potrzeby. Poczucie bezradności motywuje dziecko do całkowitej lojalności i posłuszeństwa wobec rodziców. Dziecko przystosowuje się do warunków stałego zagrożenia, które wymaga nieustannej czujności i umiejętności dostrzegania znaków ostrzegawczych, stąd charakterystyczna dla tych dzieci jest nadwrażliwość na komunikaty pozawerbalne i nieświadome. Niemożność uniknięcia cierpienia sprawia, że dziecko akceptuje brak możliwości wpływu na zdarzenia, co w konsekwencji doprowadza do:

- negatywnego i krytycznego myślenia o sobie,
- unikania kontaktów społecznych,
- kształtowania się przekonania, iż nic nie da się zrobić.

Dominującymi przeżyciami dziecka doświadczającego przemocy w rodzinie jest lęk i poczucie nieuchronności zdarzeń.

2. PODSTAWY PRAWNE

Bezpośredni obowiązek opracowania i realizacji powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie wynika z art. 6 pkt 3 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, na mocy którego do zadań własnych powiatu należy w szczególności opracowanie i realizacja powiatowego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie¹³.

Przy opracowywaniu „Powiatowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2016 – 2020” odniesiono się głównie do wskazanych aktów prawnych:

¹³ ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2015 poz. 1390)

1. ustawa z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. 2015 poz. 1445 ze zm.),
2. ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2015 poz. 1390),
3. ustawa z dnia 10 czerwca 2010r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2010 nr 125 poz. 842),
4. ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2015 poz. 163 ze zm.),
5. ustawa z dnia 25 lutego 1964r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (t. j. Dz. U. 2015 poz. 2082),
6. ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. 2015 poz. 1286 ze zm.),
7. ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (t. j. Dz. U. 2016 poz. 224),
8. ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2015 poz. 332 ze zm.),
9. ustawa z dnia 24 kwietnia 2003r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t. j. Dz. U. z 2016 poz. 239),
10. ustawa z dnia 6 czerwca 1997r. - Kodeks karny (Dz. U. 1997 nr 88 poz. 553 ze zm.),
11. rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 września 2011r. w sprawie Procedury Niebieskiej Karty oraz wzorów formularzy Niebieskiej Karty (Dz. U. 2011 nr 209 poz. 1245),
12. uchwała Nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014r. w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014–2020 (M. P. 2014 poz. 445),
13. uchwała nr 24/899/13 Zarządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 19 czerwca 2013r. w sprawie przyjęcia „Wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie dla województwa kujawsko-pomorskiego do roku 2020”,
14. uchwała Nr XVII/138/2016 Rady Powiatu Nakielskiego z dnia 30 marca 2016r. w sprawie przyjęcia „Strategii rozwiązywania problemów społecznych w Powiecie Nakielskim na lata 2016-2020”.

Zagadnienia rozpatrywane w programie mogą wymagać szerszego kontekstu prawnego, stąd konieczne będzie odwołanie się do innych ustaw i aktów prawnych na szczeblu lokalnym, regionalnym, krajowym oraz europejskim.

3. DIAGNOZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE NA TERENIE POWIATU NAKIELSKIEGO

Powiat nakielski utworzony w ramach reformy administracyjnej w 1999 roku położony jest w zachodniej części województwa kujawsko-pomorskiego. Graniczy z pięcioma powiatami: sępoleńskim, bydgoskim, żnińskim, wągrowieckim oraz pilskim. Jego powierzchnia wynosi 1.120 km²

i jest zamieszkiwana przez 86.936 mieszkańców. Na terenie powiatu znajdują się 4 gminy miejsko-wiejskie (Nakło nad Notecią, Kcynia, Mrocza, Szubin) oraz gmina wiejska (Sadki)¹⁴.

Tabela 2. Liczba mieszkańców powiatu nakielskiego z podziałem na gminy (stan na 31.12.2014r.).

wyszczególnienie	powierzchnia (w km ²)	liczba mieszkańców
gm. Kcynia	297	13.548 (w tym 6.707 kobiet, 6.841 mężczyzn)
gm. Mrocza	150	9.317 (w tym 4.592 kobiet, 4.725 mężczyzn)
gm. Nakło nad Notecią	187	32.440 (w tym 16.691 kobiet, 15.749 mężczyzn)
gm. Sadki	154	7.320 (w tym 3.647 kobiet, 3.673 mężczyzn)
gm. Szubin	332	24.311 (w tym 12.237 kobiet, 12.074 mężczyzn)
powiat nakielski	1.120	86.936 (w tym 43.874 kobiet, 43.874 mężczyzn)

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego, rocznik statystyczny pt. „Województwo Kujawsko – Pomorskie - Podregiony, Powiaty, Gminy” rok 2015

Powiat nakielski realizując zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie podejmuje kompleksowe działania w zakresie profilaktyki przemocy, udzielania pomocy ofiarom oraz oddziaływania skierowane do osób stosujących przemoc.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nakłada obowiązek prowadzenia procedury „Niebieskie Karty” obejmującej ogół czynności podejmowanych i realizowanych w związku z uzasadnionym podejrzeniem zaistnienia przemocy w rodzinie. Procedura wszczynana jest w sytuacji, gdy dany podmiot w toku prowadzonych czynności służbowych lub zawodowych powziął podejrzenia stosowania przemocy wobec członków rodziny lub w wyniku zgłoszenia dokonanego przez członka rodziny lub przez osobę będącą świadkiem przemocy w rodzinie na przedstawicieli:

- jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (pracownik socjalny),
- gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych,
- Policji (funkcjonariusz),
- oświaty,
- ochrony zdrowia (osoba wykonująca zawód medyczny, w tym lekarz, pielęgniarka, położna i ratownik medyczny).

Ponadto zakłada możliwość powiadomienia przez jednostkę policji odpowiednich podmiotów zewnętrznych, które z racji prowadzonej działalności są także zaangażowane w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie¹⁵.

Zgodnie z danymi statystycznymi Sądu Rejonowego w Nakle nad Notecią i Szubinie w 2015 roku liczba dorosłych skazanych prawomocnie za przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego

¹⁴ Urząd Statystyczny w Bydgoszczy, *Rocznik statystyczny Województwo Kujawsko – Pomorskie - Podregiony, Powiaty, Gminy rok 2015*, s. 88

¹⁵ art. 9d ust. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2015 poz. 1390)

według rodzajów przestępstw przeciwko rodzinie i opiece wyniosła 85 osób, gdzie w roku 2013 wartość ta była znacznie wyższa tj. 116 mężczyzn.

Tabela 3. Dane statystyczne Sądu Rejonowego w Nakle nad Notecią i Szubinie w zakresie przemocy w rodzinie w latach 2013 - 2015.

Lp.	jednostka	wyszczególnienie	2013		2014		2015	
			ogółem	w tym mężczyźni	ogółem	w tym mężczyźni	ogółem	w tym mężczyźni
1	Sąd Rejonowy w Nakle nad Notecią	Liczba dorosłych skazanych prawomocnie za przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego według rodzajów przestępstw przeciwko rodzinie i opiece - art. 206 - art. 211 ustawy z dnia 6 czerwca 1997r. - Kodeks karny (Dz. U. 1997 nr 88, poz. 553 ze zm.)	61	61	76	76	53	53
		• w tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną - art. 207 k. k.	19	19	32	32	27	27
		• uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego – art. 209 k. k.	41	41	44	44	26	26
2	Sąd Rejonowy w Szubinie	Liczba dorosłych skazanych prawomocnie za przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego według rodzajów przestępstw przeciwko rodzinie i opiece - art. 206 - art. 211 ustawy z dnia 6 czerwca 1997r. - Kodeks karny (Dz. U. 1997 nr 88, poz. 553 ze zm.)	55	54	31	31	33	32
		• w tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną - art. 207 k. k.	29	29	15	15	21	20
		• uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego – art. 209 k. k.	26	25	16	16	12	12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Sądu Rejonowego w Nakle nad Notecią i Szubinie.

Łączne dane Prokuratury Rejonowej w Nakle nad Notecią i Szubinie wskazują, że w 2015 roku było łącznie 100 zarejestrowanych spraw dotyczących przemocy w rodzinie wobec dorosłych i małoletnich. Na podstawie danych za lata 2013 – 2015 można zaobserwować, że wartość ta uległa obniżeniu.

Tabela 4. Dane statystyczne Prokuratury Rejonowej w Nakle nad Notecią i Szubinie w zakresie przemocy w rodzinie w latach 2013 - 2015.

Lp.	wyszczególnienie	Prokuratura Rejonowa w Szubinie			Prokuratura Rejonowa w Nakle nad Notecią		
		2013	2014	2015	2013	2014	2015
1	Liczba zarejestrowanych spraw dotyczących przemocy w rodzinie wobec dorosłych i małoletnich	81	65	51	51	52	49
2	Liczba stwierdzonych przestępstw w zakończonych postępowaniach przygotowawczych przeciwko rodzinie i opiece - art. 206 - art. 211 ustawy z dnia 6 czerwca 1997r. - Kodeks karny (Dz. U. 1997 nr 88, poz. 553 ze zm.)	169	162	123	126	183	151
	• w tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną - art. 207 k.k.	81	46	45	40	53	48

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Prokuratury Rejonowej w Nakle nad Notecią i Szubinie.

Z analizy danych Komendy Powiatowej Policji w Nakle nad Notecią wynika, że problem przemocy domowej na terenie powiatu nakielskiego występuje częściej w mieście niż na wsi. Prawie 93% osób podejrzewanych o przemoc to mężczyźni. Liczba podejrzewanych sprawców będących pod wpływem alkoholu wynosiła 82% co potwierdza tezę, że jest to jedna z głównych przyczyn występowania przemocy domowej.

Tabela 5. Działania podjęte przez Policję w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w latach 2013 – 2015.

Lp.	wyszczególnienie	2013	2014	2015
1	Liczba interwencji domowych ogółem	1 743	1 095	879
2	Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	108	208	189
	• w tym wszczynających procedurę	92	154	123
	• w tym dotyczących kolejnych przypadków w trakcie procedury	16	54	66
3	Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	108	208	189
	• miasto	48	119	100
	• wieś	60	89	89
4	Ogólna liczba ofiar przemocy	176	239	216
	• w tym kobiet	115	192	175
	• w tym mężczyzn	7	29	18
	• w tym małoletnich	54	18	23
5	Ogólna liczba osób podejrzewanych o przemoc	111	210	190
	• w tym kobiet	4	8	14
	• w tym mężczyzn	107	198	176
	• w tym nieletnich	0	4	0
6	Ogólna liczba podejrzewanych sprawców będących pod wpływem alkoholu	71	155	156
	• w tym kobiet	2	4	9
	• w tym mężczyzn	69	149	147
	• w tym nieletnich	0	2	0
7	Liczba dzieci umieszczonych w nie zagrażającym im miejscu (np. rodzina zastępcza, dalsza rodzina, placówka opiekuńcza)	0	0	4
8	Ogólna liczba zatrzymanych osób podejrzewanych o przemoc w rodzinie	70	56	135
	• w tym kobiet	0	2	9
	• w tym mężczyzn	70	53	126
	• w tym nieletnich	0	1	0
9	Liczba postępowań przygotowawczych z art. 207 k. k.			
	• wszczętych	71	76	74
	• stwierdzonych	39	41	58
	• zakończonych	71	76	74

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Nakle nad Notecią.

Biorąc pod uwagę dane ośrodków pomocy społecznej z terenu powiatu nakielskiego w 2012 roku pomocy i wsparcia z tytułu przemocy w rodzinie udzielono 57 rodzinom, w kolejnym okresie opieką objęto 41 rodzin, a w 2014 roku 55 rodzin.

Tabela 6. Liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu przemocy w rodzinie w latach 2012 – 2014.

wyszczególnienie		2012	2013	2014
gm. Kcynia	liczba rodzin	33	2	0
	liczba osób w rodzinach	136	10	0
gm. Mrocza	liczba rodzin	3	2	1
	liczba osób w rodzinach	12	7	4
gm. Nakło nad Notecią	liczba rodzin	9	20	26
	liczba osób w rodzinach	30	75	101
gm. Sadki	liczba rodzin	8	8	23
	liczba osób w rodzinach	26	22	83
gm. Szubin	liczba rodzin	2	9	7
	liczba osób w rodzinach	7	40	25

Źródło: opracowanie własne na podstawie „Oceny zasobów pomocy społecznej za rok 2014” gminy Kcynia, Mrocza, Nakło nad Notecią, Sadki i Szubin.

W sierpniu 2010 roku weszła w życie nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, która nałożyła na gminy obowiązek utworzenia gminnych zespołów interdyscyplinarnych¹⁶. Zespół ma za zadanie m. in. diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie oraz podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą. Na terenie powiatu działa pięć zespołów przy gminnych ośrodkach pomocy społecznej w Kcyni, Mroczy, Nakle nad Notecią, Sadkach i Szubinie.

¹⁶ por. art. 6 ust.2 pkt 4 i 9b ustawy z dnia 10 czerwca 2010 r. o zmianie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. 2010 nr 125, poz. 842)

POWIATOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
W POWIECIE NAKIELSKIM NA LATA 2016 – 2020

Tabela 7. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie (zespoły interdyscyplinarne, grupy robocze)

Rodzaj działania	wskaźnik			Gm. Kcynia		Gm. Mrocza		Gm. Nakło nad Notecią		Gm. Sadki		Gm. Szubin	
				2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Utworzenie i funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych	Liczba utworzonych zespołów interdyscyplinarnych			1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Liczba posiedzeń zespołów			4	4	5	103	6	4	4	4	4	4
	Liczba osób objętych pomocą zespołów interdyscyplinarnych	ogółem		132	126	52	9	55	23	0	24	0	0
		w tym kobiety	ogółem	39	42	25	8	15	8	0	22	0	0
			w tym niepełnosprawne	7	4	1	0	1	1	0	2	0	0
			w tym starsze	7	4	1	0	0	1	0	0	0	0
		w tym mężczyźni	ogółem	49	45	23	1	15	6	0	2	0	0
			w tym niepełnosprawne	10	2	1	0	0	1	0	0	0	0
			w tym starsze	3	4	1	0	0	0	0	1	0	0
		w tym dzieci	ogółem	44	39	4	0	25	9	0	0	0	0
			w tym niepełnosprawne	5	2	0	0	2	0	0	0	0	0
	Liczba rodzin objętych pomocą zespołów interdyscyplinarnych			38	37	39	0	14	7	0	0	0	0
	Liczba utworzonych grup roboczych			37	37	24	30	97	80	23	24	32	28
	Liczba posiedzeń grup			86	101	116	103	407	240	42	46	88	82
	Liczba osób objętych pomocą grup roboczych	ogółem		132	126	0	62	498	247	23	35	97	96
		w tym kobiety	ogółem	39	42	0	26	153	95	21	22	33	32
			w tym niepełnosprawne	7	4	0	0	10	10	2	2	0	2
			w tym starsze	7	4	0	0	6	14	1	0	0	6
		w tym mężczyźni	ogółem	49	45	0	29	164	133	2	13	26	31
			w tym niepełnosprawne	10	2	0	0	4	9	0	0	0	1
			w tym starsze	3	4	0	0	3	8	2	0	0	3
		w tym dzieci	ogółem	44	39	0	7	181	19	0	0	38	33
			w tym niepełnosprawne	5	2	0	0	13	0	0	0	1	3
	Liczba rodzin objętych pomocą grup roboczych			38	37	0	0	141	99	23	24	32	28

Źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z Kcyni, Mroczy, Nakła nad Notecią, Sadek i Szubina na podstawie sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

**POWIATOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
W POWIECIE NAKIELSKIM NA LATA 2016 – 2020**

Tabela 8. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w formie poradnictwa.

Rodzaj działania	wskaźnik		Gm. Kcynia		Gm. Mrocza		Gm. Nakło nad Notecią		Gm. Sadki		Gm. Szubin	
			2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Realizowanie przez instytucje publiczne zajmujące się pomocą osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego zawodowego i rodzinnego.	Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie		132	126	335	28	130	113	23	24	97	96
	Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa	ogółem	132	126	0	0	130	113	10	24	29	29
		w tym										
		medycznego	0	3	0	0	0	1	2	1	0	0
		psychologicznego	13	26	224	278	0	0	10	24	12	14
		prawnego	6	7	111	125	0	0	0	5	6	6
		socjalnego	74	97	24	1295	130	109	23	24	9	9
		zawodowego i rodzinnego	39	29	0	0	0	3	0	7	2	0

Źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z Kcyni, Mroczy, Nakła nad Notecią, Sadek i Szubina na podstawie sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2014 – 2015.

Tabela 9. Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie.

rok	Rodzaj działania	wskaźnik	Gm. Kcynia	Gm. Mrocza	Gm. Nakło nad Notecią	Gm. Sadki	Gm. Szubin	
2014	Stosowanie procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty	Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart - A” przez pracowników socjalnych wszczynających procedurę	12	2	17	11	4	
		Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart - C” przez członków zespołu interdyscyplinarnego/grupy robocze	37	20	126	23	37	
		Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart - D” przez członków zespołu interdyscyplinarnego/grupy robocze	37	17	85	5	29	
		Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”	56	22	141	23	32	
		Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” w okresie sprawozdawczym	38	24	97	23	32	
		Liczba spraw zakończonych w wyniku:	ustania przemocy w rodzinie	9	22	40	17	23
			brak zasadności podejmowania działań	0	2	14	0	3
		Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty”, na skutek ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy	0	6	12	0	23	

POWIATOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE

W POWIECIE NAKIELSKIM NA LATA 2016 – 2020

2015	Stosowanie procedury „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty	Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart - A” przez pracowników socjalnych wszczynających procedurę	10	3	19	5	5
		Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart - C” przez członków zespołu interdyscyplinarnego/grupy robocze	37	0	143	14	28
		Liczba sporządzonych formularzy „Niebieskich Kart - D” przez członków zespołu interdyscyplinarnego/grupy robocze	36	0	134	11	27
		Liczba rodzin objętych procedurą „Niebieskie Karty”	60	0	99	24	46
		Liczba rodzin, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskie Karty” w okresie sprawozdawczym	37	0	80	19	28
		Liczba zakończonych procedur „Niebieskie Karty” w przypadku:					
		ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy	19	0	81	5	26
		rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań	1	0	8	0	7

Źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z Kcyni, Mroczy, Nakła nad Notecią, Sadek i Szubina na podstawie sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2014 – 2015.

Tabela 10. Aktywność i współdziałanie oraz wymiana informacji pomiędzy Policją, kuratorską służbą sądową i innymi służbami w zakresie monitoringu zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie.

Rodzaj działania	wskaźnik	Gm. Kcynia		Gm. Mrocza		Gm. Nakło nad Notecią		Gm. Sadki		Gm. Szubina	
		2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Aktywność i współdziałanie oraz wymiana informacji pomiędzy Policją, kuratorską służbą sądową i innymi służbami w zakresie monitoringu zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie	Liczba przekazanych Policji lub kuratorom sądowym informacji przez pracowników socjalnych o ponownym stosowaniu przemocy w rodzinie przez osoby uprzednio skazane za tego rodzaju przemoc	5	4	0	1	4	7	0	2	0	2

Źródło: dane ośrodków pomocy społecznej z Kcyni, Mroczy, Nakła nad Notecią, Sadek i Szubina na podstawie sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2014 – 2015.

Interwencja kryzysowa stanowi zespół interdyscyplinarnych działań podejmowanych na rzecz osób i rodzin będących w stanie kryzysu. Celem interwencji kryzysowej jest przywrócenie równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a dzięki temu zapobieganie przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej¹⁷.

W celu pomocy w sytuacji kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią od 2003 roku funkcjonuje Punkt Interwencji Kryzysowej, w którym jest świadczona nieodpłatna, specjalistyczna pomoc prawna i psychologiczna wszystkim osobom bez względu na dochód. Prawnik udziela porad i informacji m. in. z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, zabezpieczenia społecznego, ochrony praw lokatorów i prawa cywilnego. Konsultacje psychologiczne obejmują doradztwo indywidualne i rodzinne oraz pomoc w rozwiązywaniu problemów życiowych. Ponadto osoby lub rodziny w kryzysie mogą skorzystać z usług terapeuty w postaci porady, rozmowy diagnostycznej lub terapii (indywidualnej, rodzinnej, grupowej).

Tabela 11. Liczba udzielonych porad w Punkcie Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią w latach 2013 - 2015.

wyszczególnienie		2013	2014	2015
PSYCHOLOG	liczba udzielonych porad	424	297	226
	• w tym liczba osób korzystających z pomocy, które mają założoną Niebieską Kartę	x	x	5
PRAWNIK	liczba udzielonych porad	547	575	710
	• w tym liczba osób korzystających z pomocy, które mają założoną Niebieską Kartę	x	x	9
TERAPEUTA	liczba udzielonych porad	138	628	839

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie od 2010 roku jest realizatorem programu oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie. Działania podejmowane w ramach wskazanego programu ukierunkowane są na pracę z osobami stosującymi przemoc. Ponadto wpisują się w oferowaną pomoc ofiarom, które oczekują zmiany zachowania sprawcy przemocy. Sprawca rzadko przyjmuje do świadomości istotę i konsekwencje swoich czynów. W 2010 roku program ukończyło 3 mężczyzn z terenu powiatu nakielskiego, natomiast w roku następnym już 9 osób płci męskiej, a w roku 2015 – 7 sprawców przemocy domowej. Uczestnicy programu to osoby nieradzące sobie z kontrolowaniem i opanowaniem własnych negatywnych emocji. Program ma charakter psychoedukacyjny, który polega na przekazaniu wiedzy na temat przemocy i ma charakter korekcyjny polegający na trenowaniu umiejętności zachowań nieagresywnych i asertywności.

Celem programu jest między innymi:

- redukcja zachowań agresywnych,

¹⁷ Art. 47 ustawy z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2015 poz. 163 ze zm.)

- kształtowanie postawy partnerstwa oraz szacunku wobec drugiej osoby,
- nauka nowych sposobów rozwiązywania problemów i konfliktów,
- trening umiejętności społecznych,
- kształtowanie odpowiedzialności za popełnione czyny.

Zakłada się kontynuację programu w następnych latach przy ścisłej współpracy instytucji zajmujących się problemem przemocy w rodzinie w tym Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią, Sądu Rejonowego i Prokuratury w Nakle nad Notecią i Szubinie.

Tabela 12. Liczba osób objętych programem dla sprawców przemocy w rodzinie

wyszczególnienie	2010	2011	2015
Liczba osób objętych programem	9	12	15
Liczba osób, które ukończyły szkolenie	3	9	7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią

4. DIAGNOZA ZASOBÓW INSTYTUCJONALNYCH W POWIECIE NAKIELSKIM

Zadania realizowane przez powiat nakielski w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie obejmują wielopłaszczyznową współpracę jednostek tj.:

1. **Sąd Rejonowy w Nakle nad Notecią i Szubinie** rozpatruje sprawy z zakresu prawa karnego, cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz pracy i ubezpieczeń społecznych, z wyjątkiem spraw zastrzeżonych dla sądów wojewódzkich.
2. **Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Nakle nad Notecią i Szubinie**, gdzie kuratorzy sądowi będący funkcjonariuszami publicznymi¹⁸ realizują określone przez prawo zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym, związane z wykonywaniem orzeczeń sądu¹⁹.
3. **Prokuratura Rejonowa w Nakle nad Notecią i Szubinie** jako organ ochrony prawnej - organ ścigania, do podstawowych zadań którego należy zapewnienie udziału prokuratora w postępowaniach prowadzonych na podstawie ustawy przed sądami powszechnymi²⁰.
4. **Powiatowa Komenda Policji w Nakle nad Notecią, Komisariat Policji w Kcyni, Szubinie i Mroczy**. Do podstawowych zadań Policji należy m. in. ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra, ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi,

¹⁸ art. 115 § 13 pkt 3 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 roku – Kodeks karny (Dz. U. 1997 nr 88 poz. 553 ze zm.)

¹⁹ art. 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku o kuratorach sądowych (Dz. U. 2014 poz. 795 ze zm.)

²⁰ art. 24 § 2 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze (Dz.U. 2016 poz. 177)

wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców²¹ (prowadzenie interwencji w przypadku wystąpienia zjawiska przemocy domowej, zapewnienie ofiarom doraźnej pomocy, informowanie ofiar i świadków o przysługujących im prawach, prowadzenie działań prewencyjnych wobec sprawców przemocy).

5. **Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią** wykonuje zadania powiatu w zakresie pomocy społecznej, które w szczególności dotyczą prowadzenia specjalistycznego poradnictwa, udzielania informacji o prawach i uprawnieniach, pomocy w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, prowadzenia ośrodków interwencji kryzysowej, tworzenia i wdrażania programów z zakresu pomocy społecznej (w tym programów pomocy dziecku i rodzinie) oraz realizacja zadań z nich wynikających, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia²². Ponadto w przypadku niemożności zapewnienia dziecku lub braku opieki i wychowania przez rodziców (w tym z powodu przemocy w rodzinie) powiat organizuje pieczę zastępczą, której realizatorem jest wskazana jednostka²³.
6. **Powiatowa Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Nakle nad Notecią** udziela pomocy psychologicznej i pedagogicznej dzieciom i młodzieży oraz rodzicom w szczególności w formie indywidualnych lub grupowych zajęć terapeutycznych dla dzieci i młodzieży, terapii rodziny, grup wsparcia, prowadzenia mediacji, interwencji kryzysowej, warsztatów, porad i konsultacji, wykładów i prelekcji oraz działalności informacyjno-szkoleniowej²⁴.
7. **Punkt Interwencji Kryzysowej w Nakle nad Notecią**, którego działalność polega na udzielaniu specjalistycznej pomocy psychologicznej, a w zależności od potrzeb również poradnictwa prawnego, w celu przywrócenia równowagi psychicznej i umiejętności samodzielnego radzenia sobie, a w konsekwencji przeciwdziałania przejściu reakcji kryzysowej w stan chronicznej niewydolności psychospołecznej. Do zakresu działań psychologa, prawnika i terapeuty w Punkcie należy m.in. podejmowanie działań w zakresie poradnictwa prawnego i psychologicznego oraz prowadzenie terapii rodzinnej (w tym w zakresie zjawiska przemocy domowej), jak również współpracę z innymi jednostkami różnych szczebli i organizacjami.
8. **II Opiniodawczy Zespół Specjalistów Sądowych w Szubinie** (do 31.12.2015 roku Rodzinny Ośrodek Diagnostyczno-Konsultacyjny²⁵). Zadaniem zespołu jest sporządzanie na zlecenie sądu

²¹ por. art. 1 pkt 2 ustawy z 6 kwietnia 1990 roku o Policji (Dz. U. 2015 poz. 355 ze zm.)

²² por. art. 19 i 20 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U. 2015 poz. 163 ze zm.)

²³ por. art. 32 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. 2015 poz. 332 ze zm.)

²⁴ por. § 2 i § 8 pkt 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 lutego 2013 roku w sprawie szczegółowych zasad działania publicznych poradni psychologiczno-pedagogicznych, w tym publicznych poradni specjalistycznych (Dz. U. 2013, poz. 199)

²⁵ por. ustawa z dnia 5 sierpnia 2015 roku o opiniodawczych zespołach sądowych specjalistów (Dz. U. 2015 poz. 1418)

lub prokuratora opinii w sprawach rodzinnych i opiekuńczych oraz w sprawach nieletnich, na podstawie przeprowadzonych badań psychologicznych, pedagogicznych lub lekarskich. Ponadto na zlecenie sądu prowadzą także mediacje, przeprowadzają wywiady środowiskowe w sprawach nieletnich oraz prowadzą poradnictwo specjalistyczne dla małoletnich, nieletnich i ich rodzin²⁶.

9. ***Ośrodki Pomocy Społecznej w Kcyni, Mroczy, Nakle nad Notecią, Sadkach i Szubinie*** wykonują gminne zadania z zakresu pomocy społecznej (w tym w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie) w szczególności polegające na pracy socjalnej, przyznawaniu i wypłacaniu zasiłków, opracowaniu i realizacji projektów socjalnych i programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia (tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną oraz gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, opracowanie i realizacja programu ochrony ofiar przemocy w rodzinie)²⁷.
10. ***Interdyscyplinarne Zespoły ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Kcyni, Mroczy, Nakle nad Notecią, Sadkach i Szubinie*** mają za zadanie m.in. diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie oraz podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w celach zapobiegawczych bądź podejmowanie interwencji w środowisku dotkniętym patologią, opracowywanie i realizacja indywidualnych planów pomocy i inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc, a następnie monitorowanie sytuacji w tych rodzinach.
11. ***Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kcyni, Mroczy, Nakle nad Notecią, Sadkach i Szubinie***, do zadań których należy m. in. inicjowanie działań w zakresie zwiększenia dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej osób uzależnionych od alkoholu, a także prowadzenie profilaktycznych działań informacyjno-edukacyjnych dla dzieci i młodzieży. Podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowanie wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu, a także udzielanie pomocy rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a także ochrony ofiar przemocy domowej.
12. ***Szpital w Nakle nad Notecią i Szubinie, zakłady opieki zdrowotnej i punkty medyczne na terenie powiatu (w tym Poradnia Leczenia Uzależnień)*** udzielają pomocy medycznej, także w przypadku występowania u pacjenta sygnałów świadczących o występowaniu przemocy domowej oraz informowanie o możliwości uzyskania pomocy, wystawianie zaświadczenia o stwierdzonych obrażeniach i podjętym leczeniu.

²⁶ Biuletyn Informacji Publicznej Sądu Okręgowego w Bydgoszczy, *II Opiniodawczy Zespół Sądowych Specjalistów z siedzibą w Szubinie*, <http://www.bip.bydgoszcz.so.gov.pl/?cid=421> [dostęp: 04.04.2016r.]

²⁷ por. art. 17 i 18 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U. 2015 poz. 163 ze zm.)

13. ***Straż Miejska w Nakle nad Notecią i Mroczy oraz Straż Gminna w Sadkach***, do zadań których należy m.in. ochrona spokoju i porządku publicznego, współdziałanie z właściwymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli, zabezpieczenie miejsca przestępstwa, katastrofy lub innego podobnego zdarzenia albo miejsc zagrożonych takim zdarzeniem przed dostępem osób postronnych lub zniszczeniem śladów i dowodów, do momentu przybycia właściwych służb, a także ustalenie, w miarę możliwości, świadków zdarzenia, doprowadzanie osób nietrzeźwych do izby wytrzeźwień lub miejsca ich zamieszkania, jeżeli osoby te zachowaniem swoim dają powód do zgorszenia w miejscu publicznym, znajdują się w okolicznościach zagrażających ich życiu lub zdrowiu albo zagrażają życiu i zdrowiu innych osób, informowanie społeczności lokalnej o stanie i rodzajach zagrożeń, a także inicjowanie i uczestnictwo w działaniach mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi²⁸.
14. ***placówki edukacyjne (oświatowe)***, gdzie obok zadań edukacyjnych zasadne jest wspieranie rodziców poprzez prowadzenie działań z zakresu komunikacji interpersonalnej pomiędzy dziećmi a rodzicami, profilaktyki uzależnień, kształtowania umiejętności wychowawczych, a także zadania z przystosowania społecznego.
15. ***organizacje pozarządowe***, których sfera zadań publicznych obejmuje m. in. zadania w zakresie pomocy społecznej (w tym pomocy rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej oraz wyrównywania szans tych rodzin i osób), porządku i bezpieczeństwa publicznego, przeciwdziałania uzależnieniom i patologiom społecznym, ochrony i promocji zdrowia, nauki, edukacji, oświaty i wychowania, działalności na rzecz równych praw kobiet i mężczyzn, dzieci i młodzieży oraz rodziny, macierzyństwa, rodzicielstwa, upowszechniania i ochrony praw dziecka²⁹.
16. ***Kościół i inne związki wyznaniowe*** poprzez kształtowanie postaw prorodzinnych, wspieranie rodziny w sytuacjach kryzysowych.
17. ***środki masowego przekazu*** poprzez dotarcie z informacją do jak najszerszej grupy adresatów, promowanie właściwych wzorów zachowania społecznego wolnych od agresji i przemocy, promowanie powiatowych kampanii i akcji o charakterze profilaktycznym.

²⁸ por. art. 10 i 11 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 roku o strażach gminnych (Dz. U. 2013 poz. 1383 ze zm.)

²⁹ por. art. 4 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2016 poz. 239)

5. ANALIZA SWOT

Tabela 13. Analiza SWOT dla zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu nakielskiego.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • zainteresowanie problemami rodziny i zjawiska przemocy w rodzinie władz samorządowych, • świadomość rangi problemów społecznych w obszarze zjawiska przemocy w rodzinie, • specjalistyczna kadra służb społecznych, • realizacja lokalnych programów i akcji profilaktyczno-edukacyjnych, • rozwinięta sieć instytucji, • otwartość na nowe rozwiązania, • nieodpłatna pomoc prawna, psychologiczna i terapeutyczna. 	<ul style="list-style-type: none"> • niewystarczający przepływ informacji pomiędzy instytucjami, • mała liczba specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, • niewystarczająca profilaktyka i brak intensywnej terapii we wczesnych fazach uzależnień w tym dzieci i młodzieży, • niewystarczająca oferta profilaktyczna i terapeutyczna dla całej rodziny, • zbyt późne zdiagnozowanie problemu przemocy domowej, • rosnąca biurokracja, • brak ośrodków wsparcia.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • akty prawne, • zaangażowanie mediów, • środki zapobiegawcze stosowane przez wymiar sprawiedliwości i organy ścigania, • powołanie zespołów interdyscyplinarnych, • ulepszenie procedur, • możliwość pozyskiwania środków zewnętrznych, • wzrost świadomości społecznej, • dostępność zewnętrznych źródeł finansowania, • realizacja programu wspierania rodziny, • promocja działań w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy domowej, • współpraca z organizacjami pozarządowymi, Kościołami i związkami wyznaniowymi, • budowanie świadomości społecznej dotyczącej potencjalnych zagrożeń, ich skutków i sposobów postępowania, • intensyfikacja programów profilaktycznych i edukacyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> • rozwarstwienie społeczne i wzrastająca liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej, • zatracanie rodzinnych wartości (pogłębiający się kryzys rodziny) oraz degradacja relacji rodzinnych, • ubożenie społeczeństwa (w tym dziedziczenie ubóstwa) powodujące nierówne szanse rozwoju dzieci i młodzieży, • niska świadomość społeczeństwa oraz silnie utrwalone mity i stereotypy, • zmieniające się procedury i uwarunkowania prawne oraz wydłużony tryb postępowania, • napływ negatywnych wzorców z zewnątrz, • narastający problem uzależnień wśród dzieci, młodzieży i dorosłych (w tym nowe formy uzależnień), • rosnące zjawisko demoralizacji wśród dzieci i młodzieży, • bierność świadków oraz rodzin dotkniętych problemem przemocy (ukrywanie problemu przemocy).

Źródło: opracowanie własne.

6. OBSZARY, CELE I KIERUNKI DZIAŁANIA PROGRAMU

Celem głównym programu jest zwiększenie skuteczności przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz zmniejszenie skali tego zjawiska na terenie powiatu nakielskiego.

Po dokonaniu diagnozy zjawiska przemocy w rodzinie określono główne obszary problemowe, wyznaczono cele szczegółowe i kierunki działania programu.

**POWIATOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE
W POWIECIE NAKIELSKIM NA LATA 2016 – 2020**

Tabela 14. Obszary, cele i kierunki działania programu.

CEL GŁÓWNY: ZWIĘKSZENIE SKUTECZNOŚCI PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE ORAZ ZMNIEJSZENIE SKALI TEGO ZJAWISKA NA TERENIE POWIATU NAKIELSKIEGO		
Obszar działania	Cel szczegółowy	Kierunek działania
Profilaktyka i edukacja społeczna.	Zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> • poszerzanie wiedzy społeczeństwa lokalnego na temat zjawiska przemocy w rodzinie (w tym w zakresie przyczyn i skutków przemocy w rodzinie), • podniesienie świadomości społecznej w zakresie postrzegania przez społeczeństwo problemu przemocy w rodzinie (obalanie mitów i stereotypów), • opracowywanie i realizacja programów, akcji i innych przedsięwzięć mających na celu promowanie i wdrożenie działań profilaktyczno-edukacyjnych, • udział w kampaniach społecznych mających na celu ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie (w tym w środkach masowego przekazu) oraz promowanie właściwych postaw społecznych wolnych od przemocy.
Oddziaływania na osoby stosujące przemoc w rodzinie.	Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> • tworzenie i rozszerzanie oferty oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie, • reagowanie i interweniowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie (w tym stosowanie procedury „Niebieskie Karty”, zapobieganie kontaktowi na linii sprawca przemocy – ofiara), • opracowywanie i realizacja programów wobec osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do zaprzestania przemocy w rodzinie (w tym oddziaływań korekcyjno – edukacyjnych).
Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.	Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> • upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, • opracowywanie i realizacja programów, przedsięwzięć i zajęć edukacyjnych skierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie, • udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie.
Zintegrowana polityka społeczna i rozwój zasobów społecznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.	Podniesienie jakości i dostępności świadczonych usług poprzez integrowanie polityki społecznej i rozwój zasobów społecznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.	<ul style="list-style-type: none"> • doskonalenie zintegrowanego systemu współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie, • rozwój infrastruktury społecznej w zakresie udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, • podnoszenie kompetencji służb społecznych i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie załącznika do uchwały Nr 76 Rady Ministrów z dnia 29 kwietnia 2014 roku w sprawie ustanowienia Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2014–2020 (M. P. 2014 poz. 445).

7. ADRESACI, REALIZATORZY I PARTNERZY PROGRAMU

ADRESACI

Program skierowany jest do:

- osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- osób stosujących przemoc w rodzinie,
- świadków przemocy w rodzinie,
- społeczeństwa lokalnego, w tym osób zagrożonych przemocą w rodzinie.

REALIZATORZY

Program będzie realizowany długofalowo przez jednostki samorządu terytorialnego przy współpracy z organami, instytucjami, służbami i organizacjami pozarządowymi oraz Kościołem i związkami wyznaniowymi w tym w szczególności:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią,
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Kcyni, Mroczy, Nakle nad Notecią, Sadkach i Szubinie,
- Interdyscyplinarne Zespoły ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Kcyni, Mroczy, Nakle nad Notecią, Sadkach i Szubinie,
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kcyni, Mroczy, Nakle nad Notecią, Sadkach i Szubinie,
- Sąd Rejonowy w Nakle nad Notecią i Szubinie,
- Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej w Nakle nad Notecią i Szubinie,
- Prokuratura Rejonowa w Nakle nad Notecią i Szubinie,
- Powiatowa Komenda Policji w Nakle nad Notecią,
- Punkt Interwencji Kryzysowej w Nakle nad Notecią.

PARTNERZY PROGRAMU

- Powiatowa Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Nakle nad Notecią,
- II Opiniodawczy Zespół Specjalistów Sądowych w Szubinie,
- Szpital w Nakle nad Notecią i Szubinie, zakłady opieki zdrowotnej i punkty medyczne na terenie powiatu (w tym Poradnia Leczenia Uzależnień),
- Straż Miejska w Nakle nad Notecią i Mroczy oraz Straż Gminna w Sadkach,
- placówki edukacyjne (oświatowe),
- organizacje pozarządowe,
- Kościoły i inne związki wyznaniowe,
- środki masowego przekazu.

8. WSKAŹNIKI REALIZACJI PROGRAMU

Obszar działania: Profilaktyka i edukacja społeczna

- liczba opracowanych diagnoz na temat zjawiska przemocy w rodzinie
- ilość opracowanych i/lub zrealizowanych programów, akcji i innych przedsięwzięć mających na celu promowanie i wdrożenie działań profilaktyczno-edukacyjnych
- liczba i rodzaj kampanii społecznych i/lub działań profilaktycznych, mających na celu ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie oraz promowanie właściwych postaw społecznych wolnych od przemocy, w których wzięto udział,
- liczba szkół, w których realizowano tematykę z zakresu przemocy (w tym rodzaj zajęć i tematyka),
- liczba udzielonych porad specjalistycznych w Punkcie Interwencji Kryzysowej (w tym w zakresie przemocy w rodzinie).

Obszar działania: Oddziaływania na osoby stosujące przemoc w rodzinie

- rodzaj oferty oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie,
- ilość interwencji służb na stosowanie przemocy w rodzinie,
- liczba osądzonych według rodzajów przestępstw za czyny kwalifikujące się jako przemoc w rodzinie,
- liczba zarejestrowanych spraw dotyczących przemocy w rodzinie wobec dorosłych i małoletnich,
- liczba stwierdzonych przestępstw w zakończonych postępowaniach przygotowawczych przeciwko rodzinie i opiece,
- liczba opracowanych i/lub zrealizowanych programów wobec osób stosujących przemoc w rodzinie zmierzających do zaprzestania przemocy w rodzinie.

Obszar działania: Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

- liczba i rodzaj upowszechnianych informacji w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie,
- liczba opracowanych i/lub zrealizowanych programów przedsięwzięć i zajęć edukacyjnych skierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu przemocy w rodzinie,
- liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie objętych pomocą zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych,
- liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie objętych pomocą w formie poradnictwa,
- liczba zastosowanych procedur „Niebieskie Karty” przez uprawnione podmioty.

Obszar działania: Zintegrowana polityka społeczna i rozwój zasobów społecznych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie i ochrony ofiar przemocy w rodzinie.

- liczba zrealizowanych szkoleń dla pracowników służb społecznych z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- liczba placówek, ośrodków wsparcia,
- liczba jednostek specjalistycznego poradnictwa.

9. MONITORING, SPRAWOZDAWCZOŚĆ I ŹRÓDŁO FINASOWANIA

Monitoring i ewaluacja zapisów programowych polega na systematycznej ocenie realizowanych działań programowych. W przypadku zmian regulacji prawnych lub zmian sytuacji społecznej nastąpi modyfikacja przyjętych kierunków działań oraz założeń programowych. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią będzie odpowiedzialne za całościowe monitorowanie programu, które odbywać się będzie w oparciu o wskaźniki realizacji projektu i sprawozdawczość jednostek samorządu terytorialnego oraz innych organów, instytucji, służb i podmiotów działających w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Program będzie podlegał ewaluacji w oparciu o dane zebrane podczas monitoringu przeprowadzonego na podstawie informacji z jednostek współuczestniczących w realizacji programu. Ewaluacja programu powinna dostarczyć odpowiedzi jaka jest trafność, skuteczność i efektywność programu. Realizacja Programu zależeć będzie od współpracy z organami, instytucjami, służbami i organizacjami pozarządowymi oraz Kościołem i związkami wyznaniowymi działającymi na terenie powiatu nakielskiego. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią będzie składało sprawozdanie Radzie Powiatu z efektu realizacji Programu raz do roku w ramach corocznego sprawozdania z działalności Centrum.

Program będzie finansowany z różnych źródeł tj.:

- budżet państwa,
- budżet powiatu,
- zewnętrzne środki finansowe
- inne źródła.

10. PODSUMOWANIE

Podstawowym zadaniem realizacji „Programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie w powiecie nakielskim na lata 2016 – 2020” jest profilaktyka i edukacja społeczna w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zapobieganie przemocy oraz

zapewnienie osobom jej doznającym bezpieczeństwa i profesjonalnej pomocy ze strony instytucji i służb społecznych. Przedsięwzięcie winno być realizowane przez poszerzanie oferty pomocowej dla rodzin uwikłanych w przemoc, rozwój wiedzy i umiejętności reagowania na problem przemocy, a także integrację działań instytucji z terenu powiatu nakielskiego wobec przemocy domowej.

11. ZAŁĄCZNIKI

Tabela 1. Działania podjęte przez Policję w procedurze „Niebieskie Karty”	8
Tabela 2. Liczba mieszkańców powiatu nakielskiego z podziałem na gminy (stan na 31.12.2014r.). ..	12
Tabela 3. Dane statystyczne Sądu Rejonowego w Nakle nad Notecią i Szubinie w zakresie przemocy w rodzinie w latach 2013 - 2015.....	13
Tabela 4. Dane statystyczne Prokuratury Rejonowej w Nakle nad Notecią i Szubinie w zakresie przemocy w rodzinie w latach 2013 - 2015.	13
Tabela 5. Działania podjęte przez Policję w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w latach 2013 – 2015.	14
Tabela 6. Liczba rodzin, którym udzielono pomocy i wsparcia z powodu przemocy w rodzinie w latach 2012 – 2014.	15
Tabela 7. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie (zespoły interdyscyplinarne, grupy robocze)	16
Tabela 8. Udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie w formie poradnictwa.....	17
Tabela 9. Interweniowanie oraz reagowanie właściwych służb na stosowanie przemocy w rodzinie.	17
Tabela 10. Aktywność i współdziałanie oraz wymiana informacji pomiędzy Policją, kuratorską służbą sądową i innymi służbami w zakresie monitoringu zachowań osób uprzednio skazanych za stosowanie przemocy w rodzinie.....	18
Tabela 11. Liczba udzielonych porad w Punkcie Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią w latach 2013 - 2015.....	19
Tabela 12. Liczba osób objętych programem dla sprawców przemocy w rodzinie	20
Tabela 13. Analiza SWOT dla zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu nakielskiego.....	24
Tabela 14. Obszary, cele i kierunki działania programu.	25